ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. ΠΕΛ. Π, 95/1970

Α'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

28-12-1969 / 7-2-1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Προσήλιον

(παλαιότερον ὄνομα: Στρουτζά), Ἐπαρχίας Λακεδαίμονος

Νομοῦ Λακωνίας

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἰωάννης Χρ. Λάμπας ἐπάγγελμα διδάσκαλος

Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Προσήλιον-Γυθείου-Λακωνίας.

Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον 2 ἔτη.

Η ειδική αυτή έρευνα έγινε από 28 Δεκεμβρίου μέχρι τις 8 Φεβρουαρίου 2-70

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι:

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἰωάννης Ἀναστ. Κοντολέφας

ἡλικία 65 γραμματικαὶ γνώσεις Παλαιοῦ Σχολαρχείου

τόπος καταγωγῆς Προσήλιον-Γυθείου Λακωνίας

β) Σταράκας Βασ. Τριτσάκης ἡλικία 60 Γραμματικαί Σχολαρχείου. Προσήλιον-Γυθείου-Λακωνίας-

Α΄. α΄. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ βοσκὴν ποιμνίων; Τὸ ἥμισυ διὰ σποράν καὶ ἕτερον διὰ βοσκὴν ζώων.

Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ἐνηλλάσσοντο.

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικούς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. Εἰς γαιοκτήμονας Ἕλληνας.

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Ναί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; ....

.... Εἰς ἀμφοτέρας ....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; .. ἀσχολοῦνται καὶ μερικοὶ εἰς τὴν γεωργίαν

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα· τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; ....

... Δὲν ὑπῆρχαν τοιαῦτα ...

....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.).......... Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ;...

....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;) ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἁλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι· ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον· ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; ....

....

....

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; ....

....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;.... Παρέμενον εἰς τὸν τόπον καὶ ἠσχολοῦντο μὲ τὰς ἀγροτικάς των ἐργασίας.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς: ὡς ἐργάται.. ὄχι ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; .... ὄχι

....

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: μὲ ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μὲ καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μὲ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; .... Ἐλιπαίνοντο μὲ ζωϊκὴν κόπρον.

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ....

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον ἤρχισε ἡ χρησιμοποίησίς του ἀπὸ τὸ 1951

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; .. Σιδηροῦν ἄροτρον δίφτερο εἰς ὅλα τὰ κτήματα ἡ δὲ προμήθεια του ἐγένετο παρὰ τοῦ Γυθείου.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἑκάστου τύπου σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1............ 4............ 7............ 10...........

2............ 5............ 8............

3............ 6............ 9............

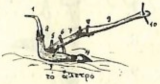

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... Δὲν ὑφίστανται

3) Μηχανὴ θερισμοῦ .... ἀπολύτως.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Μηχανὴ δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)........ ὁμοίως

5) Μηχανὴ ἀλωνισμοῦ ...Δὲν ὑφίσταται...........

στ΄. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄρορτον ὁ κάθε ἀγρότης... μόνος του..

....

....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ; τὸ ἄροτρον

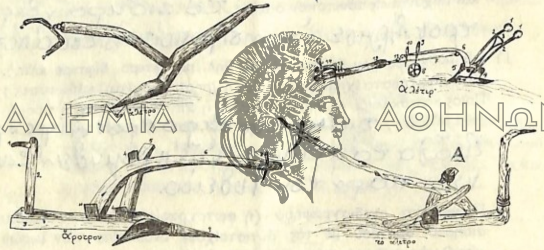

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον[1] καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. Σταλίδα ... 6. Σταβρί ... 11. ....
2. Ἀλετροπόδι ... 7. .... 12. ....
3. Σπάθη ... 8. .... 13. ....
4. Πτερόν ... 9. .... 14. ....
5. Ὑνί ... 10. .... 15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

('Εὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησιν).

4) **Τὸ ὑνί.** Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνὶ (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἑκάστου.

Ἐγένετο χρῆσις ἑνὸς τύπου ὑνὶ σιδήρου ὁμοῦ μὲ τὸ κατωτέρω εἰκονιζόμενον στηριζόμενον διὰ σταυροῦ

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; καμπυλωτόν

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ; Εἶναι ἐκ ξύλου.

7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.)

τὰ ἔχει ἅπαντα τὰ κατωτέρω εἰκονιζόμενα ὁ ἀγρότης.

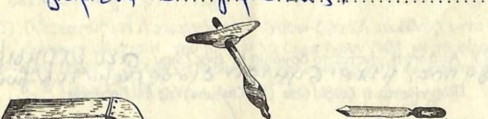

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῷα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῷον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... βόες ...

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῷα ἢ ἕν ;... δύο ...

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῷα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;

... εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ...

Σχεδιάσατε τὴν μορφὴν τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.)... Ὁ ἀνωτέρω ἰχνογραφημένος ζυγὸς σημειούμενος διὰ σταυροῦ μὲ τὰ αὐτὰ ὀνόματα. ...

...

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφὴν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ... ἴδε ἀνωτέρω ...

...

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ: λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ... κρίκελλα ...

...

...

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζῴου ; Δὲν ἐχρησιμοποιήθη ποτὲ μέχρι σήμερον διὰ ὀργώματα ἑνὸς ζῴου.

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; ...

... — ...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Περιγράψατε καὶ σχεδιάσατε (ἢ φωτογραφήσατε) τὴν σκευήν, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον..........

....

....

....

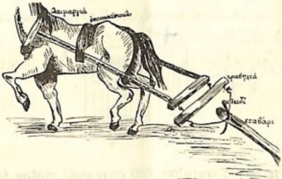

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὤργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναίκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας Ἄνδρας, ὁ ἰδιοκτήτης

....

....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλιγον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν ἐγίνετο μὲ ζεῦλες, ζυγὸν κ.λ.π.

....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον σήμερον χρησιμοποιοῦνται μόνον ἄλογα διὰ τὴν καλλιέργειαν τὸ δὲ ζεύξιμον γίνεται μὲ λαιμαριὲς καὶ ζυγό.

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφὴ καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).
Τὰ κατευθύνει μὲ σχοινί.

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Σχεδιάσατε πῶς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πῶς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὔλακας (αὐλακιὲς) κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α); Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὔλακας κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α).

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ; ....

+

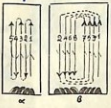

α β

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὲς ἢ σποριές, ντάμιες, σιαστές, μεσοράδες κ.λ.π.) ; εἰς λωρίδας ....

....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; μὲ αὐλακιάν.

6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ; εἰς ἔδαφος πετρῶδες ....

....

7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Καθέτως

....

....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ....

Εἰς ὅλα ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία)] τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργιά, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Ἐγένοντο δύο τὸν Μάρτιον καὶ τὸ Μάϊον 1) ὄργωμα 2) διβόλισμα.

....

....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω) Ἐγένοντο δύο ὀργώματα 1) Μάρτιον καὶ 2) Ἀπρίλιον ....

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐπὶ ἕνα ἔτος ....

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν; δύο 1) ὄργωμα 2) διβόλισμα 3) σπορά. Μάρτιον-Μάϊον-Οκτώβριον ἢ Νοέμβριον.

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. **τὸ δισάκι·** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; τὸ δισάκι καὶ διασκορπιζόμενον διὰ τῆς χειρός.

....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; ....

Διά ξυλίνου ῥάβδου (βουκέντρα)

....

....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); .... Όχι ....

....

3) Ἡ σκαφὴ μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἑκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Τσαπί - ξυνάρι - κασμάς ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

....

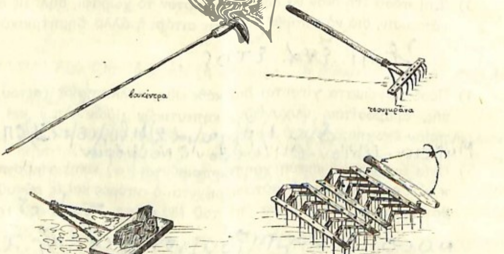

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἑκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) ....

.......Τσάπα - κασμάς.....................

....

....

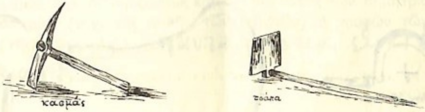

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν)εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν

.......ουδείς.......................................

....

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἴδους.......Δέν υφίσταται τοιαύτη

καλλιέργεια οσπρίων. —

....

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. ....

.......τα δενδροφυτευμένα (δενδροσκεπή).

....

9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιὲς (βραγιὲς) καὶ ἄλλως. ... Εφυτεύοντο και φυτεύονται

εις αυλάκια.......................................

Β΄. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.΄ Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

π.χ. μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .... μὲ δρεπάνι ὀδοντωτὸ καὶ μὲ τὸ ὁποῖον γίνεται καὶ σήμερον. ....

....

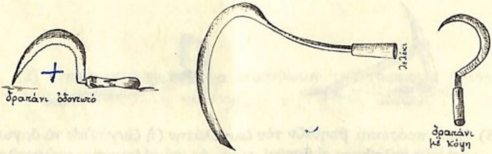

Ἐὰν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. Δὲν ὑφί-στανται. ....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζῴων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ δρεπάνια.

3) Ἡ λεπὶς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Ὀδοντωτή. ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα σημειωμένον διὰ σταυροῦ. ....

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; .... Ξυλίνη. ....

....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικὰ ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) οἱ σιδηρουργοί.

....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Πάντα ἦτο καὶ ἐπὶ διὰ κοπῆς.

β.΄ Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. 20-30 πόντους ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους.

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὸ χωράφι μαζὶ μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

....

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Οἱ ἴδιοι τὰ ἀποθέτουν καὶ ἄλλοι τὰ δένουν.

....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριὲς) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὑρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) πολλὰ μαζὶ πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

....

....

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράγματα ; Πολλαχοῦ καλοῦνται ἀγκαλιές. ....ἐμαυλίδες..........................

....

γ΄ Οἱ θερισταί.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἄλλον τόπον καὶ ποῖον ;...................

Θερίζουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἰδιοκτῆται [illegible] καὶ μὲ ἐργάτας τοῦ ἰδίου τόπου.

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι· μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ' ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν).........................

Οὗτοι ἠμείβοντο εἰς χρῆμα. Τὸ δὲ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ.

....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;.....................

Οὐδὲν ἔφερον πρὸς φύλαξιν.

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .ἡ.....

Ἐδίδετο καὶ δίδεται προσοχὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ θερισμοῦ νὰ γίνεται κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος Δευτέρα – Τετάρτη – Παρασκευή.

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ἡ. Ἐτραγουδοῦσαν

1) Κάτω στὸ κάμπο καὶ βαθὺ καλαμιῶνα...
θερίζει ὁ Γιάννος καὶ ἡ Παγώνα.......

....

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυς ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἴς τινας τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυς πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Τελευταῖον ἀφήνουν ἀθέριστον ὕστερον θερίζουν αὐτὸν σταυροειδῶς εὐχόμενοι διὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος νὰ ἔχουν καλυτέραν παραγωγήν.

....

....

δ.΄ Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ....

Ἀμέσως θερίζοντας καὶ δένοντας μὲ τὰ ἴδια τὰ στάχυα.

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυς καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.........

Ο μεγαλύτερος εργάτης. Τό δεματιασμα εγίνετο με τα ίδια τα στάχυα και τα μακρύτερα.

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο; .....

Συγκεντρώνονται εις ωρισμένον μέρος του θερισμένου αγρού υπολογιζόμενα εις ένα ή δύο φορτία υποζυγίων και ετοποθετούντο το ένα επί του άλλου και τα ονόμαζον στεγάδια.

ε.΄ Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Από

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς... Μάρτιον. Απρίλιον καὶ Ὀκτώβριον. Ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἐπικρατουσῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

....

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγὴ (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι ; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.... Μέ σκαπάνην.........

....

....

....

στ.΄ Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφὴ τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ... Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον καὶ σήμερον περισσότερον μέ βίκον. Η καλλιέργεια ἐγένετο δι' ἀρώματος. Η κοπή διά δρεπάνου. Ὕστερον ἀφήνετο ἐπί τινα διάστημα πρὸς ξήρανσιν καί ἡ φύλαξις αὐτοῦ εἰς ἀποθήκας.

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσα κ.ἄ.). Ἐθερίζετο κατά μῆνα Μάϊον μέ δρέπανον.

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας)...........

....

....

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ....

....

....

Γ.΄ ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α.΄ 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἁλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἁλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....
μετεφέροντο εἰς ἁλώνια.

2) Πῶς καλεῖται ὁ χῶρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἁλωνισμὸν δεμάτια. Εἴς τινας τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; Θεμωνοστάσιον. Ἡ δὲ τοποθέτησις ἐγένετο κυκλικῶς μὲ τοὺς στάχυς πρὸς τὸ μέσον.

3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἁλώνι διὰ τὸν ἁλωνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἁλώνι; Ὑπῆρχεν. Δὲν ἐγένετο εἰς ἄλλο χῶρον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ εἰ μὴ μόνον ἐντὸς τοῦ ἁλωνιοῦ.

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἁλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Ἔξω τοῦ χωρίου καὶ εἰς θέσιν εὐάερον.

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Τὸ ἁλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας; ἐὰν τοῦτο ἀνήκῃ εἰς πολλάς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Εἰς περισσοτέρας. Ἡ δὲ χρῆσις ἐγένετο κατὰ προτεραιότητα.

6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἁλώνισμα καὶ πότε λήγει; Ἀπό 15 Ἰουνίου καί λήγει κατά 15ην Αὐγούστου τό βραδύτερον.

7) Εἴδη ἁλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Ἐπικρατοῦν ἀμφότερα τὰ εἴδη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἁλώνι ἕκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἁλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου: καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων) Τοῦ χωματάλωνου ἐγένετο καθαρισμός αὐτοῦ καί ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καί τοῦ γύρω τοιχώματος διά μείγματος κόπρου βοῶν καί καταλλήλου χώματος.

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν; Ὄχι

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἁλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἁλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἅπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἱονδήποτε ἄλλον.

Τοποθετοῦνται εἰς τὸ τσόχιασμα δεμάτια σταχύων ἄχυρα. Τὰ δὲ στάχυα τῶν δεματίων εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Καὶ κατόπιν τὰ [illegible] ἀφοῦ ἀρχίσουν ἀχυροποιοῦνται.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἁλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἁλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερός, στρουλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιογράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τὰ ζῷα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.......

Τὸ ἁλώνισμα γίνεται διὰ τῆς καταπατήσεως πρὸς ἀχυροποίησιν σταχύων ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (ἵππων) ὡς τὸ ἀνωτέρω σχεδιάγραμμα.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἁλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλωνόστυλον μὲ τὰ ζῷα; (Εἴς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῴων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἁλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ. Τὰ ἁλωνίζοντα ζῷα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὲς περὶ τὸν λαιμὸν ἑκάστου ζῴου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἁλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλωνόστυλον μὲ τὰ ζῷα συνδέεται ὡς ἑξῆς: Ἀναλόγως τῶν ζώων ἑτοιμάζονται καὶ ...

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὐτὴ ὡπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζῴων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

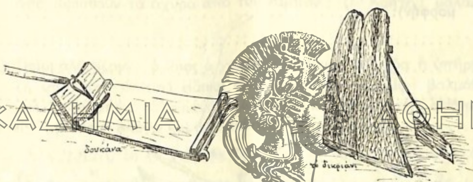

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῴων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ; .. [illegible] ...

Ἄρχιζε ἀπὸ 9ην πρωϊνὴν καὶ διακό- πτεται τὴν 8ην ἑσπερινὴν καὶ ἐπανα- λαμβάνεται τὴν ἐπομένην καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν. ....

....

12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἴς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν) : ....

....

....

....

....

δουκράνι ἢ διχάλι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς ; ....

....

....

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευή της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν).(Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα)..........

Ἦτο ἐν χρήσει διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ἵππων. Τὸ ξύλον εἶχε μῆ- κος 1,20 μ. καὶ ἕνα σπάγκο μήκους 1,50 μ. τὸ λουρί. Τὸ σχεδιάγραμμα εἶναι τὸ σημειούμενον διὰ σταυροῦ ὡς εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα ἐμφαί- νεται.

15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἁπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἠλωνίζοντο καθ' ἡμέραν ....

....

....

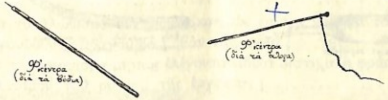

16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπόν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

....

17) Ποῖοι ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικά του ζῷα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμὸν ....

Οἱ ἔχοντες ἴδια των ζῶα ἀλωνίζουν μόνοι των.

Οἱ μὴ ἔχοντες χρησιμοποιοῦν ἀλωναραίους.

....

....

18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῷα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ὄχι.

....

19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; ....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἁλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)..

....

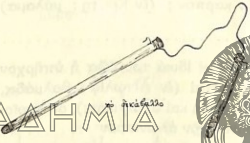

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; ....

....

....

....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) ....

....

....

....

....

22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζῴων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; ....

....

....

....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) ... Ἐγένετο τὸ 1961 [illegible] ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β΄. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἑτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... Λειῶμα. Δικριάνι,
τὸ δὲ σχῆμα του εἶναι τὸ ἐπισημασμένον διὰ σταυροῦ [illegible]...............

....

....

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπόν, καρφώνεταί τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ἔχει σχῆμα ἐπιτιμήσεως. Καρφώνεται εἰς τὸ ἀλωνόξυλον ἕνα μαχαίρι καὶ ἐπάνω τοῦ σωροῦ ρίχνομεν ἕνα κομμάτι ἄρτον. Διὰ νὰ ἔχωμεν πλουσιοκαρπίαν καὶ εὐνοϊκὸν ἀέρα.

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. Μ' ἐκεῖνο καὶ τὸ μακρυτέρω σχεδιάγραμμα.

3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναίκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ; Ἄνδρας, γυναίκα καὶ ἀμοιβαίως ἄνευ ἀμοιβῆς μεταξὺ τῆς οἰκογενείας καὶ συγγενεῖς.

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἴς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῴων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ; Λέγονται κόμπιοι. Ἀποχωρίζονται διὰ κοσκίνου. Ἐνταῦθα δὲν συνηθίζεται δεύτερον ἀλώνισμα.

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζῴων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συνηθίζεται τοῦτο ....

....

....

....

....

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;. Γίνεται διὰ τοῦ σαρώματος..

....

....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

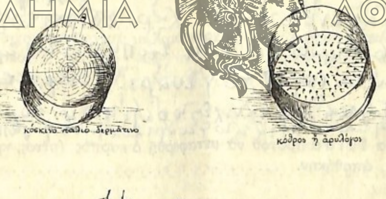

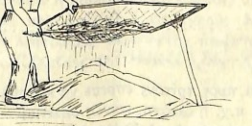

νων μὲ ὀπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) Γίνεται διὰ θα-ρώδρου μετὰ γυναικὸς καὶ καθίσματος ἐπὶ τὸ δριμόνι καὶ τοῦτο ἐκινεῖτο εἰς τὸ ἀντί-ρροπον [illegible] διὰ σταθέρου σχεδιάγραμ-μα.

7) Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; Σχηματίζεται ὁ καρπὸς εἰς σωρόν. Σωρεύεται μὲ τὸ ξυλόφτυαρον καὶ [illegible] Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός. Κατόπιν ἐμπηγνύεται εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ φτυάρι. Ὕστερα σταυροκοπιέται καὶ λαμβάνει εἰς τὸ δεξί του χέρι καρπὸν τὸν ἀσπάζεται καὶ τὸν πετᾷ εἰς τὸ φτυάρι εὐχόμενος μεγαλυτέραν ἐσοδεία.

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. /

γ΄.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴσπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας)..................

Ένας κουβάς όσον [illegible] ...

[illegible] οκάδες τότε...

Το [illegible] ήτο 20 οκάδες τότε......................

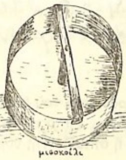

μισοκοίλι

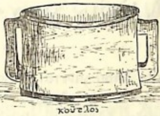

κούτλοι

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυφτιάτικο,

δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ..Το αλωνιάτικο..........

....

....

....

....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγὴ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγροὺς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) ..εντός της οικίας (εις ξύλινα αμπάρια).

....

....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι . Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον ; ...εἰς τὸν ἀχυρῶνα ἐντὸς τοῦ χωριοῦ.

5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; .... Ἐγίνετο μετὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ κοσκινίσματος ἢ διὰ μηχανῆς καθαριστηρίου.

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὄπισθεν τῆς θύρας κλπ ; .. Ὄχι.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὐτή ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δ΄. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α΄. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ....

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.)........

....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;....

....

....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν. Τὰ κλέπτουν ; Ἂν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; ....

....

....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

....

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ᾄσματα, κρότοι, θόρυβος. Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα ....

....

....

....

....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφὴ λεπτομερής)

....

....

....

....

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἁμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιᾶς κλπ.) ....

....

....

....

....

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) ....

....

....

....

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

....

....

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δελίς 6 (11) 1/

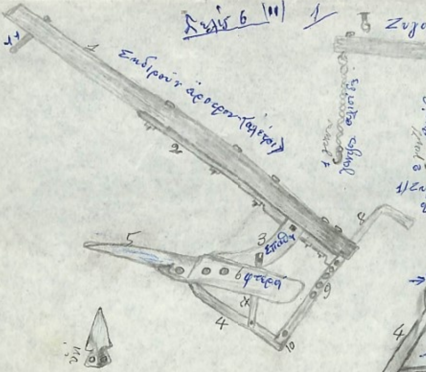

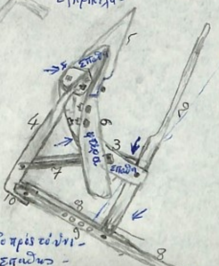

1) σταβάρι ξύλινο προσαρμοσμένο στό σιδερένιο σταβάρι
2) τό σιδηρούν σταβάρι,
3) σπάθη. καταλήγη κάτω από τό ύνι. Παίρνει άλλο σχήμα από τό τόξο πρός τό ύνι -
4) Αλετροπόδι - καταλήγη, σαν κούπα μέσα στήν κούπα της σπάθης -
5) ύνι - δύο γερές βίδες πιάνουν ύνι, σπάθη και αλετροπόδι
6) Φτερό - με δύο γερές βίδες προσαρμόζεται [illegible] τη μιά, και τήν άλλη [illegible] της σπάθης
7) δύο στηρίγματα σιδερένια στερεώνουν τη σπάθη στο αλετροπόδι - ένα στήριγμα [illegible] παράλληλο
στήν άλλη. όλα δένονται με βίδες γερές - μπαίνει μέσα τό νουρί τού αλετροποδιού
8) Σταλίδα - είναι διπλή μέχρι τό αλετροπόδι - βίδες πού σφίγγουν με "παξιμάδι",
και τό σταβάρι. όλα ενώνονται με γερές βίδες. Στό όργωμα τό πηγαίνομε σε μιά πιό κάτω
9) τρύπες γιά νά ανοίγη ή κλείνη τό σταβάρι -
τρύπα - γιά νά πηγαίνη βαθύτερα -
10) Νουρί αλετροποδιού. 11) Αλετροκλειδί -
ή σπάθη, διχάζεται και στό μέρος πού μπαίνει μέσα τό σταβάρι (τα τόξα)
από τό ένα τόξο στό άλλο η σπάθη είνα μονή -

Ι. Κοντολέγος
Γεώργιος -
Προσήλιον - Γυθείου

2/ ἡ ἁπλή λαιμαριά. ἕτοιμη —

Τούς ἵππους καί ἡμιόνους τους ζεύγνωμε μέ λαιμαριές —

τά σίδερα δένονται (ράπτονται) με χονδρό γερό σπάγγο, γύρω ἀπό ἕνα σάγμα (μαξιλάρι) γεμισμένο με τρίχα ἤ ἀπατέργαστο μπαμπάκι ἤ καί εἰδικό ψάθι (βούταμο) ντυμένο μέ δέρμα

1. στήν τρύπα τοῦ σιδήρου, περνᾶ ὁ γάντζος τῆς ἀγκωνίδος τοῦ ζυγοῦ 2. δένονται γερά - ἀφοῦ περάσωμε τή λαιμαριά στό λαιμό τοῦ ζώου - μέ γερό χονδρό λουρί δερμάτινο πού περνᾶ καί στής δύο τρύπες —
3. τά δυό σίδερα τῆς λαιμαριάς ἑνόνονται μέ ἐπίσης χονδρό γερό σίδερο ὥστε εὔκολα νά μπαίνουν σέ καινούργιο σάγμα σάν χαλάση τό πρῶτο —
Τίς λαιμαριές ἕτοιμες τίς αγοράζομε ἀπό τό ἐμπόριο. Κυρίως κατασκευάζονται στό Ἄργος.
4. ἕνωσις σιδήρου καί σάγματος διά ραψίματος μέ χονδρό γερό σπάγγο —

3/

Σχῆμ. 7 (2) (3)

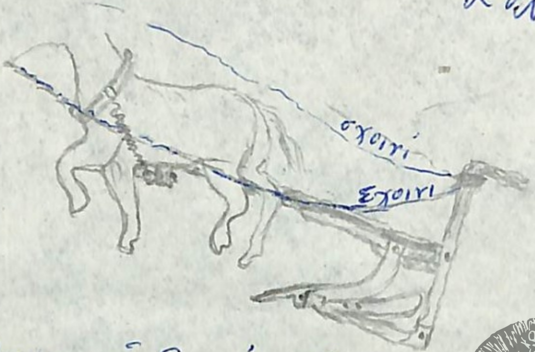

Ζέψιμο - ὁ ζυγός εἶναι λίγο πιό πίσω ἀπό τό στῆθος τῶν ζώων πάντοτε, ἐδῶ, ὀργώματα, διβολίσματα κ.λ.π. γίνονται μέ σιδηροῦν ἄροτρον ζ' μέ δύο ζῶα

Τά ζῶα τό ὁδηγεῖ ὁ ζευγολάτης μέ σχοινιά ——

[illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ζυγίτον τ' Άροτρον διά βόδια – 4 σελίς 4. 3)

1. Ζυγός –
2. Ζεύλες
3. Ζευλοπάλουκα ή ζευλοκαρφιά
4. Σχοινιά προς καθοδήγησιν τῶ βοδιῶν –
5. Ζυγόλουρα – σχοινί που δίνομε τὴν κρίκελα –
6. Κρίκελα – πλεχτή από βέργες σχοίνου

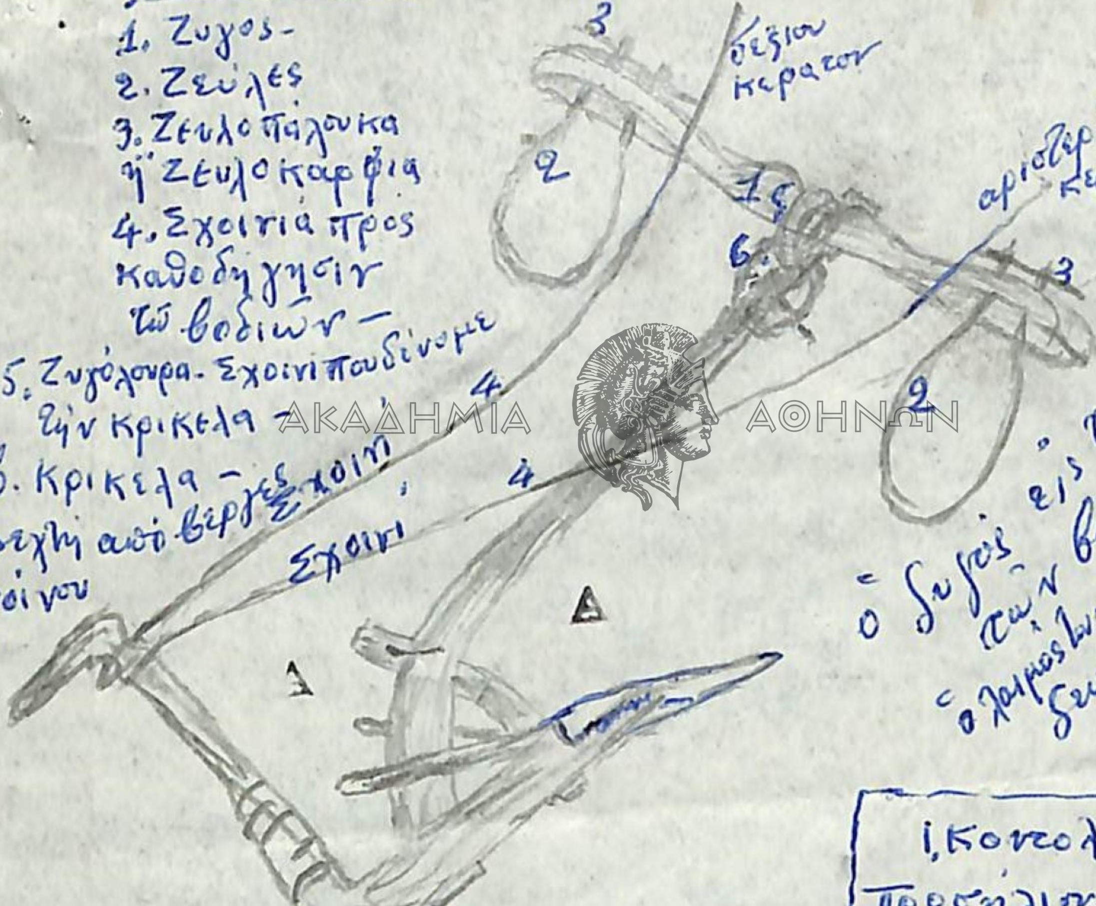

ο ζυγός εἰς τὸν τράχηλον τῶν βοδιῶν
ο λαιμός των εντός των ζευλῶν

Ι. Κοντολέφας
Προσήλιον – Γυθείου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σελίς 4 (2)

5

σελίς 4

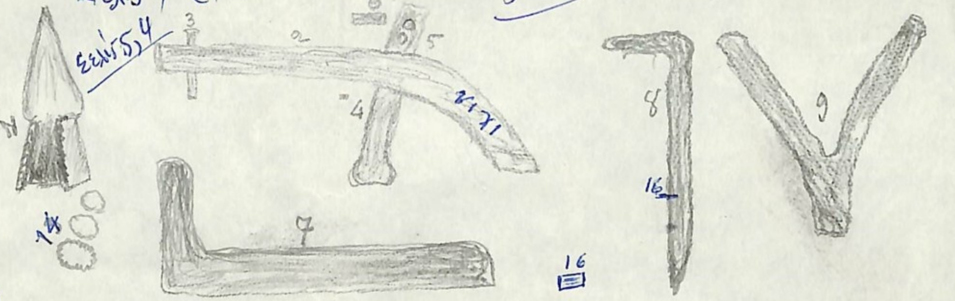

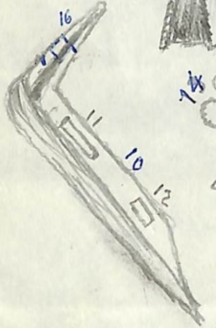

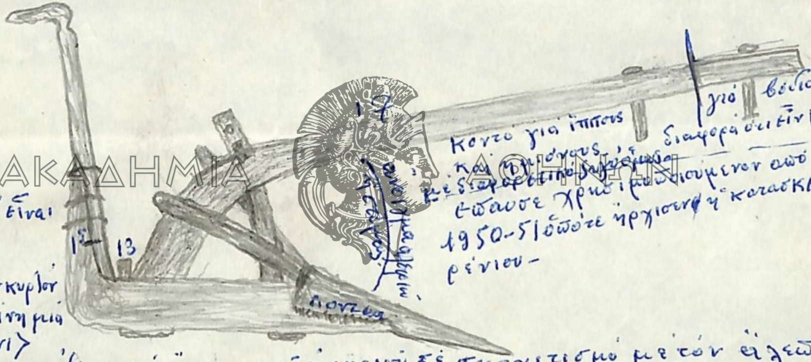

για βόδια ή μονη

Κοντό για ίππους
και ημιόνους
διαφορά ότι είν μακρύτερο
με διαφορετικό ταμπλαδάκι
Χρησιμοποιούμενον από τα έτους
έπαυσε 1950-51 όποτε ήρχισεν ή κατασκευή σιδερένιου –

1. ύνι. σιδηρούν
2. σταβάρι. πρέπει να είναι κυρτόν. να έχη νύχι
3. Αλετροκλειδί –
4. Σπαθη. ξυλον όλιγον κυρτον
5. τρύπες για να μπαίνη μια σφήνα. (καβελαρούνι)
6. καβελαρούνι. κανονίζεται το άνοιγμα του αλετριού σε συσχετισμό με τον ελέωα
7. Αλετροπόδι απελέκητο –
8. Σταλίδα – 9. φτερό. 10 αλετροπόδι έτοιμο. 11. τρύπα για το νύχι του σταβαριού
12. τρύπα για τη σπάθη. 13. άλεπας – όταν τον κτυπήσουμε πιό μέσα ανοίγει το στόμας του αλετριού
14. κρικέλια για τη σταλίδα – πλεγμένα από βεργούλες σχοίνου ή και από σιδεροσύρμανο –
15. Νουρί του αλετροποδιού. διακρίνεται ένα βαθούλωμα για να προσαρμόσωμε τη σταλίδα
16. μιά χαραματιά με πριγιόνι, έξ ίσου και στη σταλίδα – σπρώχνωμε μέσα ένα κομματάκι από γερό σιδεροσύρμανο, ώστε δεν φεύγει προς τα έπανω ή σταλίδα — Και
17. Ζευγμένο αλέτρι – το φτιάχνει μόνος του ό γεωργός με άγριο ξυλα από τους λογγους μεταχειριζόμενος – Σκεπάρνι – πριγιόνι – αρίδα – ξυλοφάι – και σμίλα για τη τρύπες 11. και 12

1. Α Κοντολέφας –

Ἔθιμα τοῦ Πάσχα

5) Τὴν νύκτα τοῦ Μεγαλ. Σαββάτου κτυποῦν χαρμόσυνα οἱ καμπάνες. Ὅλοι μέ τίς λαμπάδες στά χέρια πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία. Ὅταν τελειώσῃ τὸ ψάλσιμο τῶν τροπαρίων τοῦ Τριωδίου «Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, Ἄφραστον θαῦμα, Κύματι θαλάσσης κ.λ.π.» καί πρὶν ἀρχίσῃ τὸ Πεντηκοστάριον, ὁ ἱερεὺς ἐρωτᾷ τὸ ἐκκλησίασμα ἄν ὅλοι οἱ χωριανοί εἶναι παρόντες. Ἐάν εἶναι ἀρχίζει τὸ ψάλσιμο, ἐάν ὄχι περιμένει λίγο. Ἔτσι συγκεντρώνονται ὅλοι οἱ χωριανοί. Μετά τό «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ὅταν ὁ ἱερεύς ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ κρατῶντας τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τὰ δὲ διακονοῦντα παιδιά τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως καί οἱ ψάλται ψάλλουν τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει κ.λ.π.» ἕνας ἕνας προσέρχεται, ἀσπάζεται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως λέγων «Ἀληθῶς Ἀνέστη» εἰς τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ποὺ λέγει ὁ ἱερεύς. Συνέχεια ἀσπάζεται καί τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως. Δέν φεύγει ἀλλά, προχωρεῖ καὶ ἵσταται εἰς τὸ πρῶτο στασίδι. Εἶτα ὁ δεύτερος ἀφοῦ ἀσπασθῇ καὶ αὐτὸς, τὸ ἱερά κ.λ.π. ὅπως ὁ πρῶτος, κατευθύνεται πρὸς τὸν πρὸ αὐτοῦ ... χειραψίας — «Χριστὸς ἀνέστη χρόνια πολλά» καὶ ἀσπάζονται ἀλλήλους. Ἔπειτα ὁ τρίτος, μετά τὸν ἀσπασμόν τοῦ ἱερέως κ.λ.π., πάει τὸν ἴδιο τρόπο, ἀσπάζεται τὸν πρῶτον, τὸν δεύτερον καὶ κάθηται καὶ αὐτὸς τρίτος. Κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀσπάζονται ἀλλήλους ὅλοι. Ἔτσι, μετά τὴν ἀπόλυσι, μέ ἀνακούφισι καὶ χαρά πηγαίνουν στά σπίτια τους καὶ τρώγουν μέ ὄρεξι τὴν πατροπαράδοτη «πατσιά» καί τσουγγρανί κόκκινα αὐγά. Αὐτή εἶναι ἡ «πρώτη Ἀνάστασις» εἶναι πιά χαράματα (αὐγή) τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Κατά τὸν ἴδιο τρόπο γίνεται καί ἡ «δευτέρα Ἀνάστασις» τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Μετά τὴν ἀπόλυσι, ὑπῆρχε ἔθιμο, ὅποιος κτυπήσει τὶς καμπάνες, θά ἔχῃ ἐπιτυχία εἰς τὴν ἐκτροφὴν μεταξοσκωλήκων (θά κάμῃ πολύ κουκούλι). Γι᾽ αὐτό οἱ καμπάνες κτυποῦσαν ἀρκετή ὥρα. Αὐτά πρό τοῦ 1923-20. Σήμερα ἀλλιῶς γίνεται ἡ Ἀνάστασις. Μετά τὸν ἀσπασμόν ἱερέως καὶ εἰκόνος ἕνας ἕνας φεύγει —

Ἔθιμον τῆς Δευτέρας τοῦ Πάσχα. «Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς».

Τὴν ἡμέρα αὐτή, ἐάν ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου συμπίπτει (ὅπως ἐφέτος) τεσσαρακοστήν, ἡ θεία λειτουργία γίνεται εἰς τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ «Ἁγιώργη» ποὺ εἶναι καί νεκροταφεῖον. Ἐάν ὄχι, γίνεται εἰς τὸν καθεδρικόν Ναόν τοῦ χωρίου. Μετά τὸ πέρας τῆς θείας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λειτουργίας, γίνεται ἐκφορά (λειτανία) τῆς εἰκόνος τῆς Ἀναστάσεως. Οὕτω, ὁ ἱερεύς ἔχων ἀνά χεῖρας τό ἱερόν εὐαγγέλιον, ἕνα παιδί (ἐκ τῶν διακονούντων αὐτόν) ἔχον τήν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως ἕτερον δέ τήν σημαίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐξέρχονται τῆς ἐκκλησίας ἀκολουθούμενοι ἀπό ὅλους τούς ἐκκλησιασθέντας. Περιφέρονται γύρω τῆς ἐκκλησίας ψάλλοντες τό "Χριστός ἀνέστη" καί τό Κύριε ἐλέησον. Μετά τόν τρίτον γύρον, ξεκινοῦν ὅλοι μαζύ, πάντοτε προπορευομένου τοῦ ἱερέως καί τῶν διακονούντων αὐτόν παίδων. - Πρῶτον κατευθύνονται καί πηγαίνουν στά δύο νεκροταφεῖα τοῦ χωρίου. Ἐκεῖ διαβάζει ὁ ἱερεύς "παραστάσιμον" εἰς διαφόρους τάφους, παρόντων τῶν συγγενῶν τῶν εκλειπόντων. Ἔπειτα ξεκινοῦν καί περνοῦν ὅλα τά σπήτια τοῦ χωριοῦ ἕνα ἕνα. Στό κάθε σπήτι, ὁ ἱερεύς θκάνει δέησιν ὑπέρ ὑγείας κ.λ.π. Οἱ οἰκεῖοι ἀσπάζονται τό ἱερόν εὐαγγέλιον τήν χεῖρα τοῦ ἱερέως καί τήν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως. - Τέλος ὅλοι καταλήγουν εἰς τό προαύλιον τῆς ἐκκλησίας. Ὁ ἱερεύς διαβάζει καί πάλιν ἕνα "παραστάσιμον" ὑπέρ ὑγείας κ.λ.π. ὅλων. Ἔπειτα ἵσταται μέ τό ἱερόν εὐαγγέλιον ἀνά χεῖρας καί ὁ διακονῶν παῖς μέ τήν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως. - Ἀρχίζει ὁ ἀσπασμός. Ἕνας ἕνας ἀσπάζονται τό ἱερόν εὐαγγέλιον τήν χεῖρα τοῦ ἱερέως καί, διερχόμενος ἐναποθέτει ἕνα ἤ δύο κόκκινα αὐγά εἰς ἕν κάνιστρον. Προχωρῶν ἀσπάζεται καί τήν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως καί ἐναποθέτει ἐπίσης ἕνα ἤ δύο κόκκινα αὐγά εἰς ἕτερον κάνιστρον. Ἀκολούθως κάθηται ὄρθιος εἰς τήν ἀπέναντι πλευράν. Ἀκολουθεῖ ὁ δεύτερος κατά τόν ἴδιον τρόπον καί ἀφοῦ ἀσπάζεται καί αὐτός, πηγαίνει εἰς τόν πρῶτον καί τον κάνει "Πασχαλιά". Δηλαδή τοῦ λέγει "Χριστός Ἀνέστη χρόνια πολλά" πιανοντάς τον ἀπ' τό χέρι. Ἀνταλλάσουν κόκκινα αὐγά καί ἀσπάζονται ἀλλήλους. Ἐκάθητο καί αὐτός δεύτερος. Ἠκολούθει τρίτος καί οὕτω καθ' ἑξῆς, μέχρις τοῦ τελευταίου, ὁπότε γίνεται καί ἡ ἀπόλυσις. Σκορπούσε ὁ κόσμος καί τά παιδιά θκάνουν "Πασχαλιά" τούς θείους, τό νονό καί λοιπούς συγγενεῖς καί φίλους. Δηλαδή τοῦ φιλοῦσαν τό χέρι λέγοντας Χριστός Ἀνέστη χρόνια πολλά καί τοῦ εναπέθετον στό χέρι ἕνα ἤ δύο κόκκινα αὐγά. - Ἔτσι τελειώνει ἡ γιορτή τῆς "Δευτέρας τῆς Λαμπρῆς". Πρό τοῦ 1920 τά αὐγά πού ἐμαζεύοντο στό κανίστρι τοῦ ἱερέως ἦτο "τυχεράτ" του. Ἐπίσης καί τοῦ παιδός πού κρατοῦσε τήν εἰκόνα — Σήμερα γίνεται ἀσπασμός μόνον ἱερ. εὐαγγελίου ἱερέως καί εἰκόνος. Κατό

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πιν σκορπεῖ ὁ κόσμος καί κάνει πασχαλιάγγ ὅποιον θέλει. Τά δέ αὐγα πού μαζεύονται στά κανίστρια, βγαίνουν δημοπρασία, ἀπό τό εκκλησιαστικόν Συμβούλιον, ὑπερ τῆς Ἐκκλησίας –

Η Α Κοντολιγας
γιωργος –
Προσηλιον – Γυθειου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

α΄ 1) Τό ἄναμμα τῆς φωτιᾶς ἄρχεται τό Σάββατον βράδυ παραμονήν τῆς Κυριακῆς Ἀπόκρεω. Ἐπίσης καί τό βράδυ τῆς Κυριακῆς. Μέ μεγαλυτέραν ὅμως ἔντασιν καί (κέφι) γίνεται τό Σάββατον βράδυ, παραμονήν τῆς Κυριακῆς Τυροφάγου καί, τήν Κυριακήν βράδυ. Διατηρεῖται δέ, σχεδόν μέχρις πρωΐας τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας. Ὑπῆρχε δέ ἔθιμον τήν Κυριακήν τό βράδυ (τυρινές αποκριές) καθε οἰκογένεια, ἀμέσως μετά τό βραδυνόν φαγητόν ἕνα μέλλος τῆς οἰκογενείας νά ρίχνη εἰς τόν ἀέρα μία τουφεκιά. Σημεῖον ὅτι ἐτελείωσαν (ξέφαγαν) τό βραδυνό γεῦμα καί, εἶναι ἕτοιμοι νά μεταβοῦν στή φωτιά –

Κυρίως εἰς τήν πλατεῖαν τοῦ χωρίου ὁπωσδήποτε. Οὐχί δέ σπανίως καί εἰς ἄλλες γειτονιές. Πάντοτε ὅμως, ὅλοι μαζί, κατέληγον εἰς τήν κεντρικήν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, πολλοί ἐξ αὐτῶν μεταμφιεσμένοι (ἀγνώριστοι· μασκαράδες τούς ὀνομάζαμε) καί ἐκεῖ ἐξακολουθοῦσε τό γλέντι. (Χορός τραγούδι ἀστεῖα κ.λ.π.).

2) Ἀποκριάτικη φωτιά –

β΄ 1) Κυρίως παιδιά κάτω τῶν 20 ἐτῶν, τῇ προτροπῇ καί συναινέσει πάντων

2) Τά μετέφεραν παιδιά ἀπό τούς πλησίον [illegible] μέ καλάθια (κοφίνια) καί [illegible] τά μετέφεραν καί τά ἐστοίβαζαν εἰς τήν πλατεῖαν. [illegible] ὅμως ἄναβε τό γλέντι καί τό κέφι, ἄφηναν ἐλεύθερα τά παιδιά νά μεταφέρουν ξύλα ἀπό [illegible] τῶν σπηλιῶν. Ἄλλο τί δέν ἤθελαν. Ἡ χαρά τους τά ἄφθονα ξύλα. Ἀπό κανένα ... [illegible] καί ... τσιγγούνη ἔπαιρναν κρυφά περισσότερα.

3) Ἐγινε περιγραφή ἀνωτέρω.

γ΄ 1) Συνήθεια, πολλοί (τόεῖχαν γιά καλό) νά πηδοῦν τή φωτιά λέγοντας καί τοῦ χρόνου νά εἴμαστε καλά. Ὅλοι πιανόντουσαν γύρω ἀπό τή φωτιά καί χόρευαν διάφορα τραγούδια.

2) Πηδοῦν καί χορεύουν, γύρω ἀπό τή φωτιά, διάφορα τραγούδια ὅπως: «Αὐτές οἱ μέρες τό 'χουνε αὐτές οἱ δυό βδομάδες, νά τραγουδᾶνε τά παιδιά νά χαίρονται οἱ μανάδες. Καλῶς τα ρθῆ ἡ σαρακοστή μ' ἐλιές καί μέ μαρούλια, Καλῶς τά ρθῆ καί ἡ Λαμπρή μ' αρνιά καί μέ κουλούρια» Καί ὅτι ἀστεῖο τραγούδι θυμόταν καθένας τό 'λεγε ὅπως: «Ἡ μάνα μου μέ πάντρεψε ἀπ' ὄξω το γειτόνι. Γειτόνοι δέ γλυτώνει καί μούδωσ' ἕναν ἄνδρα. Ἦταν ψηλός σάν σκάλη ἀπ' ὄξω τό γειτόνι. Γειτόνοι δέ γλυτώνει χοντρός σάν τό βελόνι. Ἀνέβηκε στή σφαραγγιά νά κόψ' ἀλετροπόδι, κι' ἡ σφαραγγιά τσακίστηκε καί τοὔσπασε τό πόδι κ.λ.π.» –

Παίζουν διάφορα παιγνίδια ὅπως τήν κολοκυθιά. Δηλαδή. Ὅσοι παίζουν παίρνουν ἀριθμούς ἀπό τό ἕνα ἕως τό 15 ἤ ἐάν εἶναι περισσότεροι ἕως τόν τελευταῖο. Ἀρχίζει ἕνας καί λέγει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Έχω μιά κολοκυθιά καί κάνει πέντε κολοκύθια. Ό έχων τόν αριθ. πέντε σπεύδει αμέσως νά φωνάζη Γιατί νά κάνη πέντε; Άλλά πόσα νά κάνη; έρωτοῦσε. Νά κάνη έπτά. Αμέσως ό έχων τό έπτά πρέπει νά έπαναλάβη το ίδιο μέ όποιον άριθμό θέλει. Εκείνος πού θα κάμη λάθος ή θά άργήση νά μιλήση, καταδικάζεται νά κάμη τό γάϊδαρο (νά γγαρίση) ή τόν κόκκορα, τό σκύλο, τό γάτο κ.λπ. ή κεράση τήν παρέα ένα κιλό (όκά τότε) κρασί — Άλλο παιγνίδι πού προκαλοῦσε τά γέλια ήτο τό έξῆς: Ένας άνδρας ή καί γυναίκα δένουν στή μέση τους μέ ένα σπάγγο ένα χωνί φτιαγμένο άπό χαρτί άρκετά μεγάλο

τό όποίον (χωνί) κρεμοῦν όπισθεν, είς μῆκος, μέχρι τήν κλείδωσιν τῶν γονάτων περίπου. Ένας άλλος, έχων άνά χεῖρας άναμμένο κερί προσπαθεῖ νά βάλη φωτιά στό χωνί, βαδίζοντος τοῦ πρώτου μέ κόλπα καί... σκέρτσα, γύρω άπό τή φωτιά. Τό χωνί κινεῖται δια τής πέρα-δώθε, πάνω-κάτω όδέ, βαδίζων λέγει τραγουδιστά - Δέν τ' ανάβεις τό χωνί Ό δέ άλλος άκολουθώντας τον καί προσπαθών νά άνάψη τό χωνί άπαντᾶ τραγουδιστά κι' αύτός θαν τ' άνάψω καί θά ίδῆς. Έτσι κάνουν πολλούς γύρους γύρω στή φωτιά. Μά τό χωνί, παρ' όλη τήν προσπάθεια δέν άναβη καί οί θεαταί ξεκαρδίζονται στά γέλια —

Έτσι μάς παίρνουν χαράματα — Γιά λίγο σταματά ό χορός. Άρχίζουν τραγούδια, όπως "Τώρα μέρα, τώρα ή Αύγή κοντεύει τώρα οί πέρδικες. Τώρα οί πέρδικες συχνολαλοῦν καί λένε ξύπνα αφέντη μου. Ξύπν' αφέντη μου ξύπνα καλέ μ' αφέντη ξύπν' αγγάλιασε — ξύπν' αγγάλιασε κορμί κυπαρισσένιο κι' ασπρο λαιμό — κ.λ.π." — ή "Ποτέ μου δέ ξενύχτησα κι' απόψε θέ νά μείνω, άν μείνω σέ κορφή βουνοῦ φοβᾶμαι μή κρυώσω. Άν μείνω σ' άκροθαλασσιά φοβᾶμ' άπό τό κύμα θά μείνω στής αγάπης μου τής αγαπητικιᾶς μου νά μέ κερνᾶ γλυκό κρασί ώσπου νά ξημερώση. ώσπου νά σκάσ' αύγερινός κι' ώσπου ή πούλια γιόμα πού πᾶν οί ξένοι σπίτια τους κι' οί ντόπιοι στά δικά τους — Σήκω ξένε καί διάβαινε σήκω ξένε καί φύγε μή μας προφθάσ' ή μάνα μου κι' ασήκης αδελφός μου καί μοῦ τά κόψουν τά μαλλιά τής άργυροπλεξοῦδες καί τί μαλλάκια θάχω γώ νά βγαίνω στό συργιάνι κ.λ.π." —

Η φωτιά έγκαταλελειμμένη. Όλα τά ξύλα καμμένα χωβόλη — Φέρε, τα βυτσιάρη κρασί νά πιοῦμε — Φυσικά, τό κρασί δέν έλειπε καθόλου — Έτσι τελείωσε ή "Αποκριάτικη φωτιά". Μά κανείς δέν κινεῖται νά φύγη — Παίρνει ό ήλιος. Αρχίζουνε τα "κούλουμα" ή καθαρή Δευτέρα. Τραπέζια μέ νηστήσιμα. Ελιές, μαρούλια κρεμμύδια σύκα καρύδια αμύγδαλα πορτοκάλια πίττες νηστίσιμες κ.λ.π. Όλοι κάτι φέρνουν άπό τά σπίτια — Πάλι "κρασοκατάνυξη" χορό τραγούδι μέχρις τό κοντόβραδο. Κι' έτσι καί, χορτάτοι άπ' όλα, φεύγουν γιά τά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σπήτια τους αλληλοευχόμενοι Καλή Λαμπρή.. καί εἰς χρόνους παιδιά. —
Ἔτσι, συνήθεια τελειώνει κι ἡ καθαρά Δευτέρα, τά "Κούλουμα" πού λέμε —
Καί τήν ἄλλη μέρα ὅλοι στίς δουλειές. Ἄλλος ὀργώνει ἄλλος σκάφτει κλαδεύει κ.λ.π.
Καλά περασμένα χρόνια! Σήμερα μόνο τά παιδάκια τοῦ Δημοτικοῦ ἀνάβουν κά-
ποια φωτίτσα! Ἴσα ἴσα γιά θυμόμαστε τά παλιά —

Ι. Κοντολίγκας
Γεωργός
Προσηλίου - Γυθείου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ